

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Monika Koba

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku E. J.
przy uczestnictwie K. D.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 lipca 2020 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 5 października 2017 r., sygn. akt (...),

- 1) oddała skargę kasacyjną,**
- 2) zasądza od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwotę 2717 (dwa tysiące siedemset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

E. J. wniosła o zniesienie wspólności majątkowej pomiędzy nią a jej byłym mężem - K. D.

Postanowieniem wstępnym z dnia 14 lipca 2006 r. Sąd Rejonowy ustalił, że udziały K. D. oraz E. J. w ich majątku wspólnym są równe. Natomiast

postanowieniem wstępnym z dnia 19 czerwca 2009 r. ustalił, co wchodziło w skład majątku wspólnego wnioskodawczynie i uczestnika postępowania. Apelacja wnioskodawczynie od powyższego postanowienia została oddalona przez Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 15 listopada 2010 r.

Postanowieniem z dnia 4 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy w W. ustalił, że w skład majątku wspólnego E. J. i K. D. wchodzi:

1. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr 16 położonego w W. przy ul. C. 76, pozostające w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej „G.” w W. o wartości 475 000 zł;

2. samochód osobowy marki Hyundai Atos 1.0 nr (...), rok produkcji 1999, o wartości 17 500 zł;

3. wierzytelności zgromadzone na rachunkach bankowych:

1. w kwocie 10 441,64 zł, obejmujące środki zgromadzone na rachunku bankowym prowadzonym w (...) - Banku (...) IV Oddział w W. (obecnie Bank (...) S.A. w W.) o nr (...);
2. w kwocie 3093,01 zł, obejmujące środki zgromadzone na rachunku bankowym prowadzonym w (...) - Banku (...) IV Oddział w W. (obecnie Bank (...) S.A. w W.) o nr (...);
3. w kwocie 3093,01 zł, obejmujące środki zgromadzone na rachunku bankowym prowadzonym w (...) - Banku (...) IV Oddział w W. (obecnie Bank (...) S.A. w W.) o nr (...);
4. w kwocie 74,70 zł, obejmujące środki zgromadzone na rachunku bankowym prowadzonym w Spółdzielczym Banku (...) w W. Oddział S. o nr (...);
5. w kwocie 1092,49 zł, obejmujące środki zgromadzone na rachunku bankowym prowadzonym w Spółdzielczym Banku (...) w W. Oddział S. o nr (...);

4. wierzytelności z polis ubezpieczenia na życie zawartych przez K. D. z (...) Zakładem Ubezpieczeń na Życie Spółką Akcyjną w W. o numerach:

1. (...) o wartości 6435 zł;
2. (...) o wartości 11 834 zł (pkt I);

- ustalił, że z majątku wspólnego małżonków E. J. i K. D. dokonano nakładów na majątek odrębny E. J. stanowiący własność nieruchomości położonej w W. przy ul. P. 24 w W. w kwocie 201 606 zł (pkt II);

- ustalił, że z majątku wspólnego małżonków E. J. i K. D. dokonano nakładów na majątek odrębny K. D. w kwocie 33 742,28 zł tytułem środków trwałych przedsiębiorstwa uczestnika działającego pod firmą S. K. D. (pkt III);

- ustalił, że z majątku wspólnego małżonków E. J. i K. D. dokonano nakładów na majątek odrębny K. D. w kwocie 48 511.19 zł tytułem zapasów magazynowych przedsiębiorstwa uczestnika działającego pod firmą S. K. D. (pkt IV);

- ustalił, że E. J. dokonała nakładu z majątku odrębnego na majątek wspólny E. J. i K. D. w kwocie 7 738,09 zł (pkt V);

- ustalił, że K. D. dokonał nakładu z majątku odrębnego na majątek wspólny E. J. i K. D. w kwocie 82 000 zł (pkt VI);

- dokonał podziału majątku wspólnego E. J. i K. D. oraz zniesienia współwłasności składników majątkowych opisanych w pkt I orzeczenia w ten sposób, że:

1. na wyłączną własność E. J. przyznał składniki majątkowe wymienione w pkt. I 1 oraz I 3 a-c;

2. na wyłączną własność K. D. przyznał składniki majątkowe wymienione w pkt I 2, I 3 d-e oraz I 4 (pkt VII);

- nakazał K. D. wydanie E. J. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr 16 położonego w W. przy ul. C. 76, pozostającego w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej „G.” w W. w terminie trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia orzeczenia (pkt VIII);

- orzekł, iż uczestnikowi K. D. nie przysługuje uprawnienie do otrzymania lokalu socjalnego (pkt IX);

- zasądził tytułem spłaty od K. D. na rzecz E. J.:

1. kwotę 56 900 zł płatną w terminie dwóch tygodni od dnia uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności;

2. należnie odsetki od kwot:

1. 303 674,11 zł, tj. odsetki ustawowe od dnia 18 czerwca 2003 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetki ustawowe za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia uprawomocnienia się postanowienia;

2. 76 577,77 zł, tj. odsetki ustawowe od dnia 14 lutego 2009 r. do 31 grudnia 2015 r. i odsetki ustawowe za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia uprawomocnienia się postanowienia, płatne w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności (pkt X);

- oddalił wniosek w pozostałej części (pkt XI);

- rozstrzygnął, iż koszty sądowe wnioskodawczyni i uczestnik winni ponieść po połowie, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu (pkt XII) oraz ustalił, że wnioskodawczyni i uczestnik ponoszą pozostałe koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie (pkt XIII).

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 16 stycznia 1993 r. E. J. i K. D. zawarli związek małżeński, który następnie został rozwiązany z winy obojga małżonków przez rozwód wyrokiem Sądu Okręgowego w W.. W toku postępowania rozwodowego ograniczone zostało prawo uczestnika do zarządu majątkiem wspólnym poprzez ograniczenie prawa do dokonywania wypłat z rachunków bankowych oraz zakazujące dysponowania bez zgody powódki samochodami i skutermem wodnym. W chwili zawarcia małżeństwa K. D. był właścicielem lokalu mieszkalnego numer 29 przy ul. W. 1 w W., gdzie małżonkowie początkowo wspólnie zamieszkali. W czasie trwania małżeństwa E. J. i K. D. prowadzili działalność gospodarczą. Wnioskodawczyni zajmowała się produkcją urządzeń do pomiaru ciśnień, natomiast uczestnik był agentem O., prowadził stację obsługi samochodów. Działalność wnioskodawczyni z czasem przynosiła mniejsze dochody wobec braku rynku zbytu na wytwarzane produkty. W związku z tym zaniechała dalszej działalności. Wnioskodawczyni początkowo pomagała mężowi

w prowadzeniu jego działalności gospodarczej. Następnie zaś podjęła pracę w biurze rachunkowym swojej koleżanki, w którym miała zdobyć kwalifikacje do wykonywania zawodu księgowej. Trwało to około dwóch lat, jednak przez okres około roku E. J. nie pobierała wynagrodzenia, traktując to zajęcie jako naukę, później zarabiała 1 800 zł netto. Wnioskodawczyni straciła pracę w związku z redukcją etatów i przeszła na zasiłek przedemerytalny. Uczestnik nie sprzeciwiał się temu, by wnioskodawczyni nie pracowała. Wnioskodawczyni po utracie pracy przez okres ok. 2-3 miesięcy pomagała uczestnikowi w jego działalności gospodarczej. Następnie zatrudnił on swoje córki. Wnioskodawczyni nie pracowała z nimi w tym samym okresie.

K. D. od 1991 r. prowadził działalność stacji obsługi pojazdów w kooperacji z CPN, a później z O. Po pewnym czasie do zakresu jego działalności gospodarczej dołączona została druga działalność komis samochodowy. Uczestnik, rozpoczynając działalność jako agent CPN na podstawie umowy z dnia 31 stycznia 1991 r., otrzymał w użytkowanie składniki majątkowe stanowiące wyposażenie stacji. Jednocześnie był zobowiązany do zakupu we własnym zakresie olejów, smarów i płynów samochodowych, jak również akcesoriów, autokosmetyków i innych towarów w magazynach CPN. Uzyskiwane z tytułu prowadzonej działalności dochody wzrosły znacznie od 1998 r.

Uczestnik w 1997 r. wziął kredyt inwestycyjny na zakup urządzeń wykorzystywanych w prowadzonej działalności, którego zabezpieczeniem był dom wnioskodawczyni. Hipoteka została wykreślona w 1998 r. W tym też roku urządzenia nabyte uprzednio przez uczestnika zostały odkupione przez O. za kwotę 130 000 zł. Suma ta wpłacona została przez K. D. na lokatę w Spółdzielczym Banku (...) w W. Oddział S.. Zaciągnięty zaś kredyt na zakup, następnie odkupionej przez Orlen, linii spłacony został z bieżących dochodów uczestników.

Wnioskodawczyni w 1997 r. uzyskała dochód w wysokości 2 269,10 zł, uczestnik zaś w wysokości 82 359,56 zł. Następnie w 1998 r. wnioskodawczyni uzyskała dochód w wysokości 3888,02 zł, a uczestnik w wysokości 387 819,05 zł. Z kolei w 1999 r. wnioskodawczyni uzyskała dochód w wysokości 14 487,79,

uczestnik w wysokości 299 172,11 zł. Dochód uczestnika w 2000 r. wyniósł 247 940,89 zł, zaś w 2001 r. 231 545,74 zł.

Działalność gospodarcza w ramach S. została rozpoczęta przez uczestnika w dniu 31 października 1991 r. Wartość środków trwałych przedsiębiorstwa na koniec grudnia 2001 r. wynosiła 33 742,28 zł. Z kolei wartość magazynu na 31 grudnia 2001 r. wynosiła 48 511,19 zł. Do roku 2000 r. cichym wspólnikiem uczestnika był A. P. W celu wzajemnych rozliczeń uczestnik przeniósł na jego rzecz część samochodów nabytych w ramach działalności komisowej. Przedsiębiorstwo zostało zbyte w październiku 2004 r. W toku prowadzonej działalności uczestnik z rachunku bankowego pokrywał zobowiązania podatkowe oraz wobec ZUS-u. Z kolei pensje dla pracowników oraz czynsz należny O. płacił gotówką.

Począwszy od 1989 r. do 1991 r. E. J. ponosiła koszt budowy domu przy ul. P. w W., należącego do jej majątku odrębnego. W chwili zakończenia prac w domu nie było zarówno prądu, jak też gazu. Nieruchomość była w stanie surowym. W 1990 r. wnioskodawczyni wraz z uczestnikiem w domu przy ul. P. 24 w W. wykonali szereg robót, których koszt został poniesiony z majątku wspólnego ówczesnych małżonków, zaś wartość poniesionych z tego tytułu nakładów na dzień 20 grudnia 2001 r. była równa kwocie 201 606 zł. Na poczet wykończenia tego domu małżonkowie zaciągali kilka pożyczek od znajomych, które były spłacane w czasie małżeństwa, w tym w kwocie 20 000 zł od J. W. w 1996 r., która została zwrócona po 3 miesiącach. Do domu wprowadzili się jesienią 1996 r.

K. D. w dniu 16 października 1996 r. zbył za kwotę 82 000 zł stanowiący składnik jego majątku odrębnego lokal mieszkalny numer 29 przy ul. W. 1 w W. Środki uzyskane z jego sprzedaży zostały przeznaczone na wykończenie i częściowe umeblowanie domu na ul. P. oraz wykończenie mieszkania przy ul. C.

Dnia 8 lutego 1999 r. małżonkowie otrzymali przydział spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego numer 16, usytuowanego przy ul. C. 76 w W.. Z książeczki mieszkaniowej uczestniczki (prawidłowo wnioskodawczyni) na poczet wkładu budowlanego przelano w dniu 19 maja 1997 r. kwotę 7 738,09 zł. Pozostała część ceny nabycia została pokryta z zarobków stron.

Do początku 2000 r. E. J. i K. D. prowadzili wspólne gospodarstwo domowe. Pracami domowymi zajmowała się wnioskodawczyni. W 1998 r. wnioskodawczyni korzystała z pomocy osoby zatrudnionej do sprzątania mieszkania. W 1993 r. uczestnik przekazywał wnioskodawczyni kwotę 400 zł na koszty utrzymania domu miesięcznie. Rzeczona kwota rosła, by 1999 r. wynieść 2 000 zł. Od roku 2000 K. D. zaprzestał partycypowania w kosztach utrzymania domu.

W chwili rozvodu w skład majątku wspólnego wchodziły dwa samochody osobowe, tj. Hyundai Atos 1.0, rok prod. 1999, nr ser. (...), nr rej (...), oraz Mazda 626 2.0 KAT rok prod. 1998, nr ser. (...), nr rej. (...). Drugi ze wskazanych samochodów został zbyty przez uczestnika dnia 18 stycznia 2011 r. Jego wartość według stanu na dzień 20 grudnia 2001 r. była równa kwocie 42 900 zł. Z kolei w dniu 27 marca 2000 r. zbyto samochód marki Cinquecento o numerze nadwozia (...), nr rej. (...) za kwotę 6 000 zł, która została przeznaczona na zakup kolejnego samochodu. W toku małżeństwa strony nabyły również samochód osobowy marki Seat Cordoba rok prod. 1998, nr ser. (...), nr rej. (...). Został on sprzedany w dniu 19 grudnia 2000 r. za kwotę 22 000 zł. Samochód zbył samodzielnie uczestnik, gdy małżonkowi nie prowadzili już wspólnego pożycia. Małżonkowie posiadali również samochód marki Volkswagen Polo, który został nabyty w 1994 r., a zbyty w 1999 r. Środki pochodzące ze sprzedaży zostały zużyte w czasie małżeństwa.

K. D. z domu przy ul. P. 24 wyprowadził się 27 listopada 2000 r. Od marca 2000 r. uczestnik zaniechał inwestowania uzyskiwanych dochodów w majątek wspólny. Dochody uzyskiwane po wyprowadzce przeznaczał na swoje potrzeby.

W dniu 12 kwietnia 2000 r. K. D. założył w Spółdzielczym Banku (...), Filia B., na rachunku o numerze (...) lokatę w kwocie 250 000 zł. Kwota ulokowana na lokacie miała stanowić posag dla młodszej córki uczestnika z pierwszego małżeństwa. Składała się nań kwota 105 000 zł przekazana przez uczestnika, 130 000 zł przekazana przez przyszłego teścia córki uczestnika oraz 15 000 zł przekazane przez byłą żonę uczestnika, matkę ich córki – B. D. Lokata została zlikwidowana w dniu 19 października 2000 r. Jej stan był wówczas równy kwocie 270 092,32 zł, która została przekazana na rzecz córki uczestnika oraz jej męża.

Również babcia córki uczestnika przekazała jej prezent ślubny w kwocie 15 000 zł, jednakże przekazała te środki bezpośrednio do rąk wnuczki i jej męża.

W dniu 7 sierpnia 1997 r. na rachunku bankowym w (...) S.A. I O/W. nr rachunku (...) K. D. otworzył lokatę na kwotę 124 085,34 zł, zaś w dniu 27 stycznia 2000 r. na kwotę 50 000 zł. Obie lokaty zlikwidowano dnia 16 listopada 2000 r., wypłacając z tego tytułu łącznie kwotę 174 085,34 zł.

Dnia 25 czerwca 1998 r. K. D. założył w Spółdzielczym Banku (...), Oddział S., nr rachunku (...) kolejną lokatę na kwotę 130 000 zł, która pochodziła z ceny uzyskanej ze sprzedaży na rzecz O. linii diagnostycznej. Lokata została zlikwidowana przez niego w dniu 9 sierpnia 2000 r., kiedy wypłacono środki w kwocie 173 321,24 zł.

Dnia 23 marca 2000 r. K. D. założył w (...) -Banku (...), nr rachunku (...) lokatę opiewającą na kwotę 77 630,54 zł, którą zlikwidował w dniu 9 sierpnia 2000 r., wypłacając kwotę 83 170,57 zł.

Kolejna lokata została założona przez uczestnika dnia 30 czerwca 2000 r. na kwotę 87 208,87 zł na rachunku bankowym w (...) -Banku (...), nr rachunku (...). Została ona zlikwidowana w dniu 9 listopada 2000 r. przez wypłatę kwoty 99 346,53 zł.

W dniu 27 stycznia 2000 r. uczestnik założył lokatę na rachunku bankowym w (...) -Banku (...), nr rachunku (...), w kwocie 50 000 złotych. Została ona zlikwidowana w dniu 9 sierpnia 2000 r. poprzez wypłatę środków w wysokości 53 809,65 zł.

Na dzień ustania wspólności majątkowej pomiędzy stronami E. J. na rachunku prowadzonym w (...) -Banku (...) IV O/W. (obecnie Bank (...)) pod numerem (...) posiadała środki zgromadzone w kwocie 10 441,64 zł. Z kolei na rachunku o numerze (...) zgromadzono środki w kwocie 3 093,01 zł. Tożsama kwota we wskazanej dacie widniała na rachunku o numerze (...). Z kolei na rachunku prowadzonym przez Spółdzielczy Bank Ogrodniczy w W. O/S. na nazwisko uczestnika pod numerem (...) zgromadzono kwotę 74,70 zł. W tym banku na rachunku prowadzonym pod numerem (...) w ramach działalności gospodarczej K. D. zgromadzono środki w kwocie 1 092,49 zł.

K. D. na dzień ustania wspólności majątkowej posiadał w (...)ZU S.A. w W. ubezpieczenia stwierdzone polisami o numerach (...) oraz (...). Wartość wykupu pierwszej z nich wynosiła kwotę 6 435 zł, zaś drugiej kwotę 11 834 zł.

W mieszkaniu przy ul. C. mieszka obecnie młodsza córka uczestnika z pierwszego małżeństwa wraz z mężem oraz dziećmi. Uczestnik ma tam część swoich rzeczy oraz okresowo bywa w mieszkaniu. Obecnie mieszka on u swojej aktualnej partnerki. Wnioskodawczyni nigdy nie mieszkała w tym lokalu i nie ponosiła kosztów jego utrzymania.

E. J. obecnie uzyskuje dochód miesięczny w łącznej wysokości 2 500 zł z tytułu świadczenia emerytalnego oraz dochodu uzyskiwanego z wynajmowania piwnicy. K. D. pracuje obecnie w wymiarze $\frac{1}{4}$ etatu. Jego miesięczny dochód wynosi 3 200 zł. Posiada oszczędności w kwocie 10 000 - 12 000 zł.

W ocenie Sądu Rejonowego wniosek o podział majątku wspólnego podlegał uwzględnieniu. W skład majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego numer 16, położonego w W. przy ul. C. 76. Na dzień rozwiązania małżeństwa K. D. oraz E. J. byli właścicielami jedynie samochodu marki Hyundai Atos oraz Mazda 626. Jednakże z uwagi na zbycie drugiego z nich przez uczestnika dnia 18 stycznia 2011 r. pojazd ten nie mógł zostać objęty podziałem, bowiem nie istniał w chwili orzekania. Jednak jego wartość została uwzględniona przez Sąd przy dokonaniu rozliczeń pomiędzy uczestnikami.

Jako składniki majątku wspólnego E. J. oraz K. D. uwzględniono również wierzytelności zgromadzone na rachunkach bankowych na datę rozwiązania związku małżeńskiego. Do w/w wierzytelności należą wierzytelności zgromadzone na rachunkach bankowych prowadzonych na nazwisko wnioskodawczyni w (...) Banku (...) IV O/W. (obecnie Bank (...)) pod numerem (...) w kwocie 10 441,64 zł, na rachunku o numerze (...) w kwocie 3 093,01 zł, zaś na rachunku o numerze (...) również w kwocie 3 093,01 zł. Z kolei na rachunku prowadzonym przez Spółdzielczy Bank Ogrodniczy w W. O/S. na nazwisko uczestnika pod numerem (...) zgromadzono kwotę 74,70 zł. W tym banku na rachunku prowadzonym pod

numerem (...) w ramach działalności gospodarczej uczestnika zgromadzono środki w kwocie 1 092,49 zł.

Kolejnym składnikiem majątku wspólnego są wierzytelności zgromadzone przez uczestnika w ramach zawartych przez niego w okresie małżeństwa polis ubezpieczeniowych. Wartość wierzytelności zgromadzonych na polisach ubezpieczeniowych prowadzonych przez (...) Zakładu Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w W. pod numerami (...) oraz (...) była równa odpowiednio kwotom 6 435 zł oraz 11 834 zł.

Sąd Rejonowy dokonał także rozliczenia nakładów dokonanych z majątków odrębnych małżonków na majątek wspólny oraz z majątku wspólnego na majątki odrębnego każdego z małżonków. Ustalił na podstawie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa - której nie kwestionowali ani wnioskodawczyni, ani uczestnik - że zostały dokonane nakłady o wartości 201 606 zł z majątku wspólnego na nieruchomość położoną w W. przy ul. P. 24 wchodzącą w skład majątku odrębnego wnioskodawczyni.

Przyjął, że zostały dokonane nakłady z majątku wspólnego na majątek odrębny uczestnika K. D. na nabycie wyposażenia S.. Wartość środków trwałych przedsiębiorstwa na koniec grudnia 2001 r. wynosiła 33 742,28 zł, natomiast wartość magazynu na dzień 31 grudnia 2001 r. wynosiła kwotę 48 511,19 zł.

Zostały też dokonane nakłady z majątków odrębnych małżonków na majątek wspólny. Kwota 7 738,09 zł, stanowiąca wartość księżeczki mieszkaniowej, przeznaczona została przez E. J. na poczet wkładu budowlanego lokalu mieszkalnego przy ul. C.. Natomiast kwota 82 000 zł, uzyskana ze sprzedaży lokalu mieszkalnego numer 29 usytuowanego przy u. W. 1 w W., została przeznaczona z majątku odrębnego K. D. na poczet majątku wspólnego stron, tj. na pokrycie części ceny nabycia oraz wykończenie lokalu nr 16 przy ul. C. 76 w W.. Wskazane środki przeznaczone zostały na majątek wspólny w postaci - częściowo - nakładów na majątek odrębny wnioskodawczyni - wykończenia domu na ul. P., bądź spłaty z tego tytułu zaciągniętych zobowiązań oraz częściowo wykończenia mieszkania przy ul. C.

Wierzytelności zgromadzone na rachunkach bankowych oraz wierzytelności z umów ubezpieczenia zostały przyznane na rzecz osób, na nazwisko których rachunki były prowadzone. Z uwagi na fakt, że samochód marki Hyundai Atos znajduje się w posiadaniu uczestnika, został on również przyznany na jego rzecz. Na rzecz wnioskodawczynie przyznano główny składnik majątku wspólnego stron, tj. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu numer 16 przy ul. C. 76 w W. i zobowiązano uczestnika do wydania E. J. tego lokalu, przy ustaleniu, że uczestnikowi nie przysługuje prawo do lokalu socjalnego.

Łączna wartość składników majątkowych podlegających podziałowi stanowiła kwotę 528 563,85 zł. Z kolei wartość składników przyznanych na rzecz wnioskodawczynie była równa kwocie 491 627,66 zł, a wartość majątku przyznanego na rzecz uczestnika wyniosła kwotę 36 936,19 zł.

W celu uzyskania wartości majątku wspólnego Sąd od sumy wartości jego składników, tj. kwoty 528 563,85 zł odjął wartość nakładów poczynionych z majątków odrębnych: wnioskodawczynie - kwotę 7 738,09 zł oraz uczestnika - kwotę 82 000 zł. W ten sposób uzyskał kwotę 438 825,76 zł. Z uwagi na równe udziały małżonków w majątku wspólnym każdemu z nich należała się połowa tej kwoty, tj. kwota 219 412,88 zł. Od wartości składników majątkowych przyznanych wnioskodawczynie, tj. kwoty 491 627,66 zł Sąd pierwszej instancji odjął wartość majątku jej przyznanego, tj. kwotę 219 412,88 zł, uzyskując wysokość spłaty należnej uczestnikowi, tj. kwotę 272 214,78 zł.

Uwzględniając dokonane przez strony nakłady przyjął, że wnioskodawczynie jest zobowiązana do zwrotu na rzecz uczestnika połowy wartości dokonanych na jej majątek odrębny z majątku wspólnego, tj. połowy kwoty przeznaczonej na poczet wykończenia domu przy ul. P. 24 w W., czyli $\frac{1}{2}$ z kwoty 201 606 zł kwotę 100 803,00 zł. Jednocześnie jednak uczestnik zobowiązany był do zwrotu na jej rzecz połowy kwoty 82 253,47 zł, tj. kwoty 41 126,74 zł, stanowiącej połowę wartości środków trwałych oraz stanu magazynowego S., według stanu na dzień 20 grudnia 2001 r. W ten sposób uzyskano kwotę 331 891,04 zł spłaty należnej na rzecz uczestnika.

Następnie Sąd Rejonowy wziął pod uwagę składniki majątkowe, które istniały na dzień ustania wspólności majątkowej, ale zostały spożytkowane tylko przez uczestnika oraz tych, które zostały bezprawnie zbyte lub roztrwonione w trakcie trwania ustawowej wspólności małżeńskiej przez jednego z małżonków.

Sąd nie dał wiary, aby lokaty uczynione przez uczestnika zostały zgromadzone ze środków klientów. Lokata pochodziła ze środków uzyskanych od O. ze sprzedaży linii diagnostycznej. Nabyte za środki uzyskane z kredytu wyposażenie stacji diagnostycznej stanowiło składnik majątku wspólnego, tym samym również kwota uzyskanego z jego sprzedaży stanowiła składnik tego majątku. Zatem również ta lokata została założona ze środków majątku wspólnego, a tym w rozliczeniu należało uwzględnić uzyskaną z tego tytułu kwotę 173 321,24 zł. Również kwoty uzyskane z pozostałych lokat należało uwzględnić w toku wzajemnych rozliczeń. Ponadto niezbędnym było uwzględnienie środków przeznaczonych przez uczestnika, na lokatę założoną na posag córki uczestnika w kwocie 250 000 zł.

Dokonując rozliczeń, Sąd uwzględnił także wartość samochodów marki Seat Cordoba oraz Mazda 626. Ponieważ środki uzyskane ze sprzedaży pierwszego z pojazdów zostały spożytkowane wyłącznie przez K. D., to kwota 22 000 zł powinna zostać uwzględniona przy dokonywanych rozliczeniach. Również kwota odpowiadająca wartości pojazdu Mazda 626 na dzień ustania wspólności majątkowej pomiędzy stronami, tj. kwota 42 900 zł została uwzględniona przy dokonywanych rozliczeniach. Łączną wartość spożytkowanych przez uczestnika środków powstałych z majątku wspólnego Sąd ustalił na kwotę 762 105,45 zł. Zatem wartość spłaty należnej na rzecz wnioskodawczynie z tego tytułu wyniosła kwotę 381 052,72 zł i o tę wartość Sąd pomniejszył należną uczestnikowi od wnioskodawczynie spłatę.

Oddaleniu podlegało zgłoszone przez wnioskodawczynię żądanie rozliczenia uzyskanych przez uczestnika dochodów w latach 2000 - 2001. Ostatecznie więc wnioskodawczynie należała się od uczestnika spłata w kwocie 56 899,77 zł.

Sąd uwzględnił również częściowo żądanie wnioskodawczynie w zakresie zasądzenia należnych odsetek za opóźnienie dotyczących spożytkowanych

bezprawnie przez uczestnika środków finansowych z lokat stanowiących majątek wspólny stron, zasądzać je od dat wymagalności tych roszczeń. W pozostałym zakresie żądanie odsetkowe zostało oddalone.

Na wniosek uczestnika Sąd na podstawie art. 320 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., rozłożył na raty należność zasądzoną od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie.

Postanowienie Sądu Rejonowego zostało zaskarżone apelacjami przez wnioskodawczynię i uczestnika postępowania. Na skutek rozpoznania apelacji Sąd Okręgowy w W., postanowieniem z dnia 5 października 2017 r., zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że wyeliminował z jego treści punkty VI oraz X 2 a i b, nadając pozostałym punktom odpowiednią numerację, a dotychczasowemu punktowi X 1 nadał treść: „zasądzić od K. D. na rzecz E. J. tytułem spłaty kwotę 361 535, 37 zł płatną w terminie 1 roku od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności” (pkt 1); oddalił obie apelacje w pozostałym zakresie (pkt 2) oraz stwierdził, że wnioskodawczyni i uczestnik ponoszą koszty postępowania w instancji odwoławczej związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt 3).

Sąd Okręgowy uznał za uzasadniony zarzut podniesiony w apelacji wnioskodawczynie pominięcia we wzajemnych rozliczeniach dochodów uczestnika za lata 2000 - 2001 w kwocie 441 250,08 zł, które zostały przejęte w całości przez uczestnika. W przypadku składników majątkowych zbytych (przekształconych) bezprawnie przez jednego z małżonków przed podziałem majątku wspólnego, sąd powinien uwzględnić je w podziale majątku, biorąc pod uwagę ich stan z chwili ustania wspólności ustawowej, zaś wartość z chwili orzekania, którą określa wartość zbytego prawa według jego wartości rynkowej z chwili podziału. Przyjął, że przejęte dochody zostały spożytkowane bezprawnie. Uwzględnieniu w ostatecznym rozliczeniu nie mogła jednak podlegać kwota 441 250,08 zł, albowiem odliczyć należało wartość odpowiadającą okresowi faktycznego pożycia i prowadzenia wspólnego gospodarstwa przez strony, tj. od stycznia 2000 r. do marca 2001 r. w kwocie 55 156,26 zł, albowiem w tym czasie uczestnikłożył na utrzymanie rodziny, a strony wspólnie zamieszkiwały w domu przy ul. P.

Sąd Okręgowy nie podzielił oceny Sądu Rejonowego, że rozliczeniu pomiędzy stronami podlega także kwota 82 000 zł, pochodząca ze sprzedaży mieszkania przy ul. W. Niemalże przez całe postępowanie uczestnik twierdził, iż kwota ta stanowiła nakład z jego majątku odrębnego na majątek odrębny wnioskodawczynie, tj. nieruchomości przy ul. P.. Zmiana twierdzeń w tym przedmiocie nastąpiła w trakcie zeznań złożonych przez uczestnika w charakterze strony na rozprawie w dniu 21 października 2016 r. W postępowaniu o podział majątku wspólnego nie można rozliczać nakładów z majątku osobistego na majątek osobisty. Artykuł 45 § 1 k.r.o. normuje jedynie obowiązek zwrotu przez małżonka wydatków i nakładów poczynionych z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, jak również prawo domagania się zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie są natomiast objęte dyspozycją tego przepisu i nie podlegają wyrównaniom przy podziale majątku wspólnego wydatki i nakłady poczynione kosztem majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego. Rozliczenia te podlegają ogólnym normom prawa i postępowania cywilnego, nakazującym dochodzenie przez byłych małżonków roszczeń, które nie są objęte przepisem art 45 § 1 k.r.o., w postępowaniu procesowym. Skoro zatem uczestnik nie udowodnił, iż kwota ta została przeznaczona na majątek wspólny, nie powinna w ogóle podlegać rozliczeniom w niniejszym postępowaniu.

Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo uznał, że kwota 270 092,32 zł, wypłacona w dniu 19 października 2000 r. przez uczestnika ze Spółdzielczego Banku (...), Filia B. w W. ul. C., W. z lokaty pieniężnej - nr rachunku (...), prowadzonej na nazwisko uczestnika, powinna zostać rozliczona w zakresie 42% środków wypłaconych z tej lokaty, tj. w wysokości 113 438,77 zł, a nie w całości. Sprzecznie z zebrany w sprawie materiałem dowodowym było bowiem ustalenie, że na początkową kwotę lokaty - 250 000 zł składała się kwota: 130 000 zł przekazana przez przyszłego teścia córki K. D., 105 000 zł przekazana przez K. D. oraz 15 000 zł przekazana przez byłą żonę uczestnika i matkę jego córki B. D.

Uwzględniając powyższe Sąd Okręgowy przedstawił szczegółowe rozliczenie pomiędzy stronami i ustalił na tej podstawie, że wnioskodawczynie przysługuje od uczestnika kwota 361 535, 37 zł tytułem dopłaty. Z tych względów

Sąd Okręgowy uwzględnił apelację wnioskodawczyni we wskazanym zakresie, w pozostałej zaś części apelację oddalił jako niezasadną.

Sąd Okręgowy uwzględnił także częściowo apelację uczestnika postępowania. Za uzasadniony uznał zarzut, że rozstrzygnięcie zawarte w pkt X 2 lit. a i b zaskarżonego postanowienia narusza art. 45 § 1 oraz art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1035 w zw. z art. 212 § 3 k.c. Podzielił pogląd, zgodnie z którym, jeżeli jeden z małżonków zlikwidował konta bankowe, na których znajdowały się znaczne środki pieniężne stanowiące przedmiot majątku wspólnego, to obowiązkiem sądu jest ustalenie i ocena, czy wydatkowanie tych środków bez zgody drugiego małżonka nastąpiło na potrzeby rodziny lub uzasadnione potrzeby zbywcy, czy też nastąpiło ze szkodą dla drugiego małżonka. W razie wyzbycia się nieuzasadnionego drugiemu małżonkowi należy się odszkodowanie w wysokości połowy wartości wydatkowanych w sposób nieuzasadniony środków, traktowane analogicznie jak roszczenie z tytułu zwrotu wydatków z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków. Sąd uznał także za uzasadnione stanowisko uczestnika postępowania, iż roszczenie o odsetki od spłaty materializuje się dopiero z chwilą uprawomocnienia się postanowienia działowego. W postępowaniu o podział majątku wspólnego żądanie rozliczenia środków pieniężnych pobranych wyłącznie przez jednego z małżonków, z pokrzywdzeniem drugiego małżonka, konkretyzuje się bowiem nie poprzez żądanie zasądzenia zapłaty na rzecz pokrzywdzonego małżonka określonej sumy pieniężnej - równowartości pobranych środków pieniężnych, lecz stosowany jest w tym przypadku przywołany wyżej mechanizm rozliczeniowy. W rezultacie takiej operacji wartość pobranych środków pieniężnych zalicza się w rozliczeniu na udział tego małżonka, który dochody te przejął. W razie zabrania takich środków przez jednego z małżonków bez zgody drugiego i przeznaczenia ich na własne cele, po stronie poszkodowanego małżonka powstaje roszczenie odszkodowawcze realizowane na podstawie art. 45 § 1 k.r.o. (stosowanego na zasadzie analogii) w zw. z art. 415 k.c., w ramach sprawy o podziału majątku wspólnego. Skutkiem uznania takiego roszczenia za uzasadnione jest uwzględnienie wartości zabranych środków pieniężnych przy określaniu składu majątku wspólnego objętego podziałem, a następnie zaliczenie ich wartości na poczet udziału w majątku wspólnym

przypadającego temu z małżonków, z którego winy nastąpiło uszczuplenie majątku wspólnego. Nie było więc podstaw do uwzględnienia żądania wnioskodawczyni zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od kwot stanowiących wartość bezprawnie uszczuplonego majątku wspólnego. Z tych przyczyn w tej części apelacja uczestnika była zasadna, co uzasadniało wyeliminowanie z treści zaskarżonego postanowienia rozstrzygnięcia zawartego w pkt. X 2, a i b.

W pozostałym zaś zakresie apelacja uczestnika postępowania została oddalona jako bezzasadna. O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Postanowienie Sądu Okręgowego zostało zaskarżone w całości skargą kasacyjną przez uczestnika. W skardze w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. zarzucono naruszenie art. 45 § 1 k.r.o. poprzez uznanie, że nieodpuszczalne jest rozstrzygnięcie w sprawie sądowej o podział majątku wspólnego małżeńskiego w przedmiocie rozliczenia nakładów dokonanych z majątku odrębnego jednego z małżonków na budowę domu na nieruchomości stanowiącej majątek odrębny drugiego z małżonków, pomimo że celowe i niezbędne było dokonanie tego rozliczenia, jako jednego z elementów ogólnego rozliczenia inwestycji - budowy domu na nieruchomości wnioskodawczym w trakcie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej. Natomiast w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. zarzucono naruszenie art. 686 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. poprzez ich błędne zastosowanie i niewłaściwe uznanie, że w postępowaniu w przedmiocie podziału majątku małżeńskiego, nie można rozliczyć nakładów poczynionych z majątku osobistego małżonka na majątek osobisty drugiego małżonka, pomimo zaistnienia szczególnej sytuacji tzn. - na nieruchomości stanowiącej majątek osobisty wnioskodawczym powstał dom, na którego budowę uczestnicy łożyli zarówno z majątku wspólnego, jak i kosztem majątku odrębnego uczestnika postępowania. Uczestnik postępowania wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w W. w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania ze skargi kasacyjnej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawczynie wniosła o jej odrzucenie, gdyż jej zdaniem rzeczywista wartość przedmiotu sporu wynosi 82 000 zł, tj. wartość nakładów, jakie według twierdzeń uczestnika poniósł on ze swojego majątku odrębnego (obecnie osobistego) na majątek odrębny wnioskodawczynie. Wartość ta nie przekracza progu wartości przedmiotu sporu w sprawach o podział majątku wspólnego w kwocie 150 000 zł, od której - według art. 519¹ § 2 k.p.c. - zależy dopuszczalność skargi kasacyjnej w tego rodzaju sprawach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wbrew zastrzeżeniom podniesionym przez wnioskodawczynię w odpowiedzi na skargę kasacyjną skarga była dopuszczalna. Żądanie rozliczenia nakładów dokonanych z majątku odrębnego (obecnie osobistego) jednego z małżonków na majątek odrębny (obecnie osobisty) drugiego z małżonków powinno być rozpoznane w procesie, a jedynie wyjątkowo - co zostanie bliżej wyjaśnione dalej - może być rozpoznane także w postępowaniu o podział majątku wspólnego. Jeżeli skarga kasacyjna dotyczy wyłącznie żądania, dla którego właściwa jest droga postępowania procesowego należy przyjąć dopuszczalność skargi, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza kwotę wynikającą z art. 398² § 1 k.p.c., wyznaczającą granicę dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach podlegających rozpoznaniu w postępowaniu procesowym.

Dalsze wywody należy poprzedzić uwagą, że ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1691), która zasadniczo weszła w życie z dniem 20 stycznia 2005 r., zmieniono szereg przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych, w tym ustawowego ustroju majątkowego. Jedną ze zmian dotyczyła art. 33 k.r.o., w którym występujące dotychczas pojęcie „majątku odrębnego” zastąpiono pojęciem „majątku osobistego”. Terminem tym ustawodawca posłużył się też w innych przepisach tego kodeksu, w tym w art. 45 k.r.o. w miejsce dotychczasowego terminu występującego w tych przepisach „majątku odrębnego”.

Artykuł 4 tej ustawy stanowił również, iż ilekroć w odrębnych przepisach jest mowa o majątku odrębnym małżonka, rozumie się przez to jego majątek osobisty.

Zgodnie z art. 567 § 1 k.p.c., w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd rozstrzyga także o żądaniu ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia z majątku wspólnego na majątek osobisty lub odwrotnie podlegają zwrotowi. Natomiast według art. 567 § 3 k.p.c., do postępowania o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności do odrębnego postępowania w sprawach wymienionych w paragrafie pierwszym stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku. Ten ostatni przepis odsyła do przepisów art. 680-689 k.p.c. dotyczących działu spadku. Zgodnie z art. 686 k.p.c., w postępowaniu działowym sąd rozstrzyga także o istnieniu zapisów zwykłych, których przedmiotem są rzeczy lub prawa należące do spadku, jak również o wzajemnych roszczeniach pomiędzy współspadkobiercami z tytułu posiadania poszczególnych przedmiotów spadkowych, pobranych pożytków i innych przychodów, poczynionych na spadek nakładów i spłaconych długów spadkowych.

Cytowany przepis art. 567 § 1 k.p.c. ma ścisły związek z przepisami zawartymi w art. 43 i art. 45 k.r.o. Zgodnie z art. 43 § 1 k.r.o., oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym. Jak jednak stanowi art. 43 § 2 k.r.o., z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać, ażeby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku. Natomiast według art. 45 § k.r.o. każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie można jednak żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności. Według art. 45 § 2 k.r.o., zwrotu dokonuje się przy podziale majątku wspólnego, jednakże sąd może nakazać wcześniejszy zwrot, jeżeli wymaga tego dobro rodziny. Zgodnie natomiast z art. 45 § 3 k.r.o., przepisy powyższe stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy dług jednego z małżonków został zaspokojony z majątku

wspólnego. W sprawach nieunormowanych w artykułach poprzedzających art. 46 k.r.o. przewiduje, że od chwili ustania wspólności ustawowej do majątku, który był nią objęty, jak również do podziału tego majątku, stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności majątku spadkowego i o dziale spadku.

Powołane wcześniej przepisy Kodeksu postępowania cywilnego regulują więc postępowanie sądowe o podział majątku wspólnego, w ramach którego można żądać dochodzić ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, zwrotu wydatków i nakładów dokonanych z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków lub odwrotnie oraz zaspokojonego długu jednego z małżonków z majątku wspólnego. Prawo do zgłoszenia tego rodzaju żądań wynika z powołanych przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (art. 43 i art. 45 k.r.o.). Z przepisów tych nie wynika podstawa uzasadniająca możliwość żądania zwrotu wydatków i nakładów dokonanych w trakcie trwania wspólności ustawowej z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego z małżonków po ustaniu wspólności majątkowej. Odpowiednio więc także w art. 567 § 1 k.p.c. nie wymienia się tego rodzaju żądania jako podlegającego rozpoznaniu w sprawie o podział majątku wspólnego. Również z przepisu zawartego w art. 686 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. nie wynika uprawnienie do domagania się rozstrzygnięcia o tego rodzaju żądaniu w ramach sprawy o podział majątku wspólnego. W art. 686 k.p.c. mowa jest bowiem o roszczeniach pomiędzy współspadkobiercami (odpowiednio pomiędzy małżonkami) z tytułu posiadania poszczególnych przedmiotów spadkowych (odpowiednio z tytułu posiadania poszczególnych składników majątku wspólnego), pobranych pożytków i innych przychodów (odpowiednio pożytków i innych przychodów z majątku wspólnego), poczynionych na spadek (odpowiednio na majątek wspólny) nakładów i spleconych długów spadkowych (długów małżonków).

Roszczenia o zwrot wydatków i nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty (poprzednio majątek odrębny) i o zwrot wydatków i nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny mają podstawę prawną w art. 45 § 1 k.r.o. Roszczenia te uzasadnione są wówczas, gdy ze środków pochodzących z majątku wspólnego zostały w okresie trwania wspólności ustawowej sfinansowane wydatki i nakłady na majątek osobisty jednego

z małżonków lub, gdy ze środków pochodzących z majątku osobistego jednego z małżonków dokonano wydatków i nakładów na majątek wspólny. Natomiast roszczenie o zwrot nakładów dokonanych z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego z małżonków opiera się na odmiennych niż wyżej przedstawionych okolicznościach faktycznych, tj. gdy środki pochodzące z majątku osobistego jednego z małżonków służyły finansowaniu nakładów i wydatków na majątek osobisty drugiego z nich. Ponoszenie takich nakładów i wydatków jest irrelewantne dla majątku wspólnego małżonków. Również roszczenie o zwrot tych ostatnich nakładów nie ma podstawy w przepisach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w szczególności w art. 45 k.r.o. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2002 r., IV CKN 1108/00, OSNC 2003, nr 9, poz. 123), lecz w przepisach ogólnych prawa cywilnego, w tym - co zależy od konkretnych okoliczności dokonania tych nakładów i wydatków - w przepisach o bezpodstawnym wzbogaceniu. Wobec braku przepisów szczególnych określających sposób dochodzenia tego rodzaju roszczeń podlegają one rozpoznaniu, zgodnie z art. 13 § 1 zd. pierwsze k.p.c., w procesie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1984 r., III CRN 315/83, nie publ.). Konsekwencją tak określonego charakteru prawnego analizowanych roszczeń o zwrot wydatków i nakładów dokonanych z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego z nich jest także to, że podlegają one rozpoznaniu przez sąd tylko w razie wniesienia o nie powództwa przez jednego z małżonków. O roszczeniach tych sąd nie orzeka więc z urzędu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednak, że wyjątkowo w postępowaniu o podział majątku wspólnego mogą podlegać rozliczeniu również nakłady z majątku odrębnego (obecnie osobistego) małżonków na majątek odrębny (osobisty) jednego z nich (por. m.in. uchwała z dnia 16 grudnia 1980 r., III CZP 46/80, OSNC 1981, nr 11, poz. 206, wyrok z dnia 7 czerwca 2002 r., IV CKN 1108/00, postanowienie z dnia 5 października 2018 r., III CSK 189/18, nie publ. oraz postanowienie z dnia 5 kwietnia 2019 r., I CSK 140/18, nie publ.). Dotyczy to takiej sytuacji, w której chodzi o rozliczenie sumy nakładów dokonywanych zarówno z majątku wspólnego, jak również majątku osobistego jednego z małżonków na kompletny obiekt, gdy dokonywanie tych rozliczeń w dwóch odrębnych

postępowaniach byłoby niecelowe. Okolicznością, która może uzasadniać dodatkowo potrzebę rozliczenia takich nakładów w postępowaniu o podział majątku wspólnego może być również wysokość wchodzącego w rachubę roszczenia o zwrot nakładów i wydatków dokonanych z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego z nich, jeżeli może ona mieć znaczenie dla oceny sytuacji majątkowej małżonków, a w konsekwencji wyboru przez sąd sposobu podziału składników majątku wspólnego przy uwzględnieniu należnych spłat i dopłat przysługujących jednemu z małżonków od drugiego z nich. Omawiane roszczenie może być rozpoznane w postępowaniu o podział majątku wspólnego tylko wtedy, gdy zostanie zgłoszone i sprecyzowane co do wysokości przez małżonka, który dokonał nakładów z jego majątku osobistego na majątek osobisty drugiego z małżonków. Wbrew więc stanowisku Sądu drugiej instancji, w sytuacjach wyjątkowych, gdy zachodzą wyżej wskazane przesłanki w sprawie o podział majątku wspólnego można żądać rozliczenia także nakładów dokonanych w trakcie trwania wspólności majątkowej z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego z małżonków.

Uczestnik postępowania zgłosił w postępowaniu o podział majątku wspólnego żądanie rozliczenia nakładów dokonanych z jego majątku osobistego na majątek osobisty wnioskodawczynie. Twierdził, że w trakcie trwania wspólności majątkowej sprzedał w 1996 r. należące do jego majątku osobistego własnościowe prawo do lokalu nr 29 przy ul. W. 1 w W., a środki uzyskane ze sprzedaży, tj. kwotę 82 000 zł przeznaczył na majątek osobisty wnioskodawczynie w postaci nakładów na wykończenie jej domu w W. przy ul. P. 24. Na ten dom wnioskodawczynie i uczestnik postępowania dokonali także innych nakładów z ich majątku wspólnego, które zostały rozliczone w postępowaniu o podział ich majątku wspólnego. Mimo to, skarga kasacyjna nie zawiera innych ważkich argumentów na rzecz stanowiska, że w rozpoznanej sprawie o podział majątku wspólnego wystąpiły szczególne okoliczności uzasadniające dokonanie rozliczenia także nakładów dokonanych, według stanowiska uczestnika wyrażonego w skardze kasacyjnej, z jego majątku osobistego na majątek osobisty wnioskodawczynie.

W sprawie bezspornym było, że dom przy ul. P. 24 w W. jako kompletny obiekt powstał nie tylko z nakładów dokonanych z majątku wspólnego, ale także ze

środków pochodzących z majątku osobistego wnioskodawczynie. Przy założeniu, że dom powstał aż z trzech mas majątkowych brak rozliczenia nakładów z majątku osobistego uczestnika na majątek osobisty wnioskodawczynie nie stanowił w sprawie przeszkody do wyodrębnienia, ustalenia rodzaju, zakresu i wartości nakładów na ten obiekt dokonanych z majątku wspólnego wnioskodawczynie i uczestnika. Zatem dokonanie rozliczenia nakładów dokonanych z majątku wspólnego na majątek odrębny wnioskodawczynie było możliwe w sprawie bez kompleksowego rozliczenia nakładów na majątek odrębny wnioskodawczynie dokonanych z majątku wspólnego oraz z majątku osobistego uczestnika. Dodać należy, iż w trakcie postępowania o podział majątku wspólnego przed Sądem pierwszej instancji uczestnik wprawdzie określił za pomocą ułamka ($\frac{1}{3}$), jaką część wartości wszystkich nakładów na nieruchomość wnioskodawczynie stanowiły nakłady dokonane z jego majątku osobistego, ale nie zażądał zasądzenia z tego tytułu kwoty uwzględniającej wartość tych nakładów - tak jak w odniesieniu do nakładów dokonanych z majątku wspólnego na ten sam obiekt - na chwilę wydania orzeczenia o podziale. Żądanie uczestnika obejmowało bowiem jedynie kwotę 82 000 zł uzyskaną ze sprzedaży jego lokalu nr 29 przy ul. W. 1 w W.. Także z tego powodu w sprawie nie zachodziła konieczność dokonania kompleksowego rozliczenia nakładów dokonanych z majątku wspólnego na majątek osobisty wnioskodawczynie oraz nakładów z majątku osobistego uczestnika na majątek osobisty wnioskodawczynie. Poza tym dokonanie rozliczenia tych nakładów, nawet przy hipotetycznym założeniu, że roszczenie uczestnika o zwrot nakładów dokonanych z jego majątku osobistego na majątek osobisty wnioskodawczynie było zasadne, nie miałoby znaczenia dla sposobu podziału składników majątku wspólnego, skoro skutkiem tego byłoby tylko obniżenie kwoty jaką uczestnik byłby zobowiązany zapłacić wnioskodawczynie. W skardze kasacyjnej nie podniesiono, aby pominięcie rozliczenia w sprawie nakładów dokonanych z majątku osobistego uczestnika na majątek osobisty wnioskodawczynie miało jakikolwiek wpływ na sposób podziału składników majątku wspólnego.

Uczestnik przez cały czas trwania postępowania przed Sądem pierwszej instancji podnosił, że dokonał nakładów z majątku osobistego na majątek osobisty wnioskodawczynie w ten sposób, że środki w kwocie 82 000 zł uzyskane ze

sprzedaży prawa do lokalu nr 29 przy ul. W. 1 w W. zostały przeznaczone na dokończenie budowy domu przy ul. P. 24 wchodzącego do majątku osobistego wnioskodawczyni. Żądanie rozliczenia tych nakładów zawarte było w odpowiedzi uczestnika na wniosek z dnia 31 stycznia 2003 r. (k. 55-58), w piśmie procesowym uczestnika z dnia 4 lipca 2016 r. (k. 1167-1668) oraz w jego piśmie z dnia 2 listopada 2016 r. (k. 1777), stanowiącym załącznik do protokołu ostatniej rozprawy przed Sądem Rejonowym w dniu 21 października 2016 r. W trakcie przesłuchania w charakterze strony uczestnik przedstawił szczegółowo okoliczności dokonania tych nakładów, twierdząc, że pieniądze potrzebne na sfinansowanie m.in. wykończenia domu w W. przy ul. P. 24 pobierał z dochodów uzyskiwanych w prowadzonej przez niego firmie, a następnie uzupełniał tak powstałe braki środkami uzyskanymi ze sprzedaży jego lokalu przy ul. W.. Na podstawie dowodów przeprowadzonych w sprawie, w tym dowodu z przesłuchania stron, Sąd pierwszej instancji ustalił, że uczestnik dokonał nakładów w kwocie 82 000 zł - uzyskanych ze sprzedaży lokalu nr 29 w W. przy ul. W. 1 - jednak nie na majątek osobisty wnioskodawczyni, lecz na majątek wspólny. Przyjął, że bliżej nieokreślone środki uzyskane ze sprzedaży lokalu zostały przeznaczone także na lokal, wchodzący w skład majątku wspólnego, przy ul. C. W konsekwencji w swoim postanowieniu zawarł rozstrzygnięcie ustalające, że uczestnik dokonał nakładu z majątku odrębnego na majątek wspólny w kwocie 82 000 zł, co uwzględnił przy wzajemnym rozliczeniu stron. Zatem, Sąd pierwszej instancji na podstawie dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych przyjął, że w sprawie uzasadnione jest dokonanie rozliczeń między stronami w związku z poniesionymi nakładami z majątku osobistego uczestnika na majątek wspólny, nie zaś w związku z nakładami poniesionymi przez niego z majątku osobistego na majątek osobisty wnioskodawczyni. Uczestnik w apelacji nie zarzucił, aby w przedstawionym wyżej zakresie Sąd pierwszej instancji dokonał wadliwej oceny dowodów, poczynił błędne ustalenia faktyczne oraz dokonał błędnej oceny prawnej żądania rozliczenia nakładów, których źródłem finansowania była kwota uzyskana ze sprzedaży lokalu nr 29 przy ul. W. 1 w W. Rozstrzygnięcie w tym zakresie zakwestionowała natomiast w apelacji wnioskodawczyni, która podniosła zarzut sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym polegającą

na przyjęciu, że kwota 82 000 zł uzyskana ze sprzedaży lokalu przy ul. W. została przeznaczona przez uczestnika w formie nakładu na majątek wspólny. Sąd drugiej instancji uwzględnił ten zarzut przyjmując za niewiarygodne stanowisko uczestnika przedstawione na rozprawie poprzedzającej wydanie postanowienia Sądu Rejonowego dotyczące przeznaczenia środków pochodzących ze sprzedaży jego lokalu na nakłady na majątek wspólny. Przyczyną zmiany orzeczenia Sądu pierwszej instancji w omawianym zakresie na niekorzyść uczestnika była więc odmienna, w stosunku do wyrażonej przez Sąd pierwszej instancji, ocena wiarygodności twierdzeń uczestnika dotyczących przeznaczenia środków uzyskanych ze sprzedaży lokalu przy ul. W. Tylko więc ubocznie Sąd drugiej instancji dodał, że żądanie, które wcześniej zgłaszał w postępowaniu uczestnik rozliczenia nakładów z majątku osobistego na majątek osobisty wnioskodawczynie powinno podlegać rozpoznaniu w postępowaniu procesowym. Stanowisko to jest o tyle korzystne dla uczestnika, że umożliwia mu dochodzenie roszczeń z tytułu dokonania tych nakładów w postępowaniu procesowym, w którym może przedstawić także inne dowody niż wskazane i przeprowadzone w postępowaniu o podział majątku wspólnego na okoliczność poniesienia przez niego tych nakładów. Uznanie przez Sąd drugiej instancji, że uczestnik nie udowodnił poniesienia nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny nie było bowiem spowodowane oceną tego Sądu, że uczestnik udowodnił poniesienie takich nakładów na majątek osobisty wnioskodawczynie.

Z tych względów mimo częściowo błędnego uzasadnienia, zaskarżone postanowienie odpowiada prawu, co uzasadniało oddalenie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c.

jw